

Simboliškas Filologijos fak. dekanas,
doc. A. Smetonos įrašas – palinkėjimas skaitytojams

trijų Filologijos fakulteto skaityklų – Lietuvių, Užsienio ir Slavų filologijos bibliotekų. Skaitytojams suteikiama laisvė ieškoti ir rinktis, nes visi leidiniai – atvirose lentynose. Sesijų metu skaitykla dirbs ir sekmadieniais, tad sudarytos visos sąlygos ir patogios aplinka mokymuisi. Skaitykloje yra 51 darbo, 11 kompiuterizuotų darbo vietų, veikia belaidis internetas, galima atsinešti savo kompiuterį.

VU bibliotekos generalinė direktorė Irena Krivienė dėkojo visiems prisidėjusiems prie Filologijos fakulteto bibliotekų integravimo į centrinę biblioteką, o skaityklai linkėjo, kad joje visada būtų skaitytojų.

„Viskas keičiasi, fakultetas taip pat. Tikiuosi, į gerą pusę. Pagaliau turime tikrai europietiško lygio skaityklą su atvira prieiga prie knygų, su internetinėmis darbo vietomis ir galimybe kartu naudotis visais bibliotekos ištekliais. Akį džiugina estetiška aplinka. Manau, dabar mūsų skaitykla prilygsta geriausioms universitetų skaitykloms. Taip pat reikia nepamiršti ir filologijos universalumo – naujoje vietoje skaitykla daug patogesnė ir prieinamesnė ne tik filologams, bet ir visiems VU studentams, kuriems nesvetima humanistika“, – kalbėjo VU Filologijos fakulteto dekanas doc. Antanas Smetona. Simbolišku ženklu, liudijimu ateities kartoms apie oficialų Filologijos skaityklos atidarymą liko dekanas įrašas – palinkėjimas bibliotekos svečių knygoje.

Šia proga biblioteka kartu su VU Informacinių technologijų taikymo centru parengė neįprastą parodą „Informacija ir poezija. Arba apie amžiną fizikų ir filologų meilę“. Riba, skirianti tiksluosius ir humanitarinius mokslus, kartais gali būti labai neryški ar net visai nusitrinanti. Fizikų ir filologų meilė – sąmojis, turėjęs reikšti visiško priešybių, nesuderinamų dalykų trauką, dabar gali būti interpretuojamas jau be jokios ironijos ar humoro. Fizika, matematika, informatika, istorija ar filologija – visi mokslai grįsti tam tikrais dėsniais, sistemomis, jų pažinimu, kūriniu ar vertinimu. Viskas iš ženklių, simbolių, skaičių, raidžių, jų kombinacijų ir kuriamų struktūrų. Ekspozicijoje surinkti daiktai, mechanizmų ar įrangos detalės liudija, kaip „pažinome“ įvairias sistemas: kaip mokėmės skaityti, kas kompiuterio viduje, kaip rašėme laiškus, kol nebuvo el. pašto. Parodos tikslas parodyti,

kad viskas susiję, svarbiausia – išvelgti ryšius ir sąsajas, kūrybiškai bendradarbiauti.

Fakultetų bibliotekų integracija centrinėje bibliotekoje – tokio kūrybiško bendradarbiavimo rezultatas ir tuo pačiu strateginių bibliotekos, universiteto tikslų įgyvendinimo garantas.

Filosofijos skaitykla, Filologijos skaitykla. Kas toliau?

Indrė Zalieskienė

Theodoro Grotthusso 225-mečiui. Vilniaus universiteto biblioteka ir Chemijos fakultetas lapkričio mėnesį organizavo žymaus mokslininko Theodoro Grotthusso 225-ųjų gimimo metinių minėjimą.

Theodoras Grotthussas (1785–1822) – žymiausias Lietuvos fizikochemikas, pirmosios pasaulyje elektrolizės teorijos kūrėjas, 1805 m. paskelbęs ją mokslinėje studijoje „Mémoire sur la décomposition de l'eau et des corps, qu'elle tient en dissolution à l'aide de l'électricité galvanique“, fotochemijos teorijos pradininkas. T. Grotthussas nustatė, kad medžiagos sugerta šviesa gali sukelti joje fotocheminę reakciją, sukūrė šviesos sąveikos su medžiaga ir spalvų atsiradimo teoriją, tyrė grandininės užsiliepsnojimo ir sprogimo reakcijas, meteoritus, Smardonės (Likėnų) mineralinius šaltinius ir atliko daugelį kitų darbų. Reikšmingi T. Grotthusso nuopelnai ir fizikai. Žinoma, kad T. Grotthusso estafetinės materialijų dalelių slinkties modelis labai sudomino M. Faradėjų. Pastarasis jį išplėtojo, sukurdamas jėgų lauko įvaizdį, tapusį centrine elektrodinamikos sąvoka. T. Grotthusso šviesos cheminio veikimo teoriją vėliau plėtojo Dž. Dreiperis ir A. Einšteinas.

Į renginį VU bibliotekos Baltojoje salėje susirinko gausus būrys žmonių, suprantančių T. Grotthusso mokslinio palikimo vertę. Kalbėję VU rektorius akad. Benediktas Juodka (pirmasis 1994 m. įsteigto T. Grotthusso fondo pirmininkas), Chemijos fakulteto dekanas prof. Aivaras Kareiva (dabartinis fondo pirmininkas), knygos apie mokslininką autorius prof. Juozas Algirdas Krištopaitis, prof. Libertas Klimka, prof. Juozas Vidmantis Vaitkus, T. Grotthusso giminingai, ilgametė VU Filologijos fakulteto dėstytoja Marija Čiurlienė pabrėžė, jog būtina saugoti ir puoselėti T. Grotthusso atminimą, toliau tyrinėti ir skleisti mokslo idėjas, kurių pats jis įgyvendinti nespėjo. VUB generalinė direktorė Irena Krivienė atidarė parodą „Mokslininkui Theodorui Grotthussui – 225“. Paroda parengta ne tik iš VU bibliotekos fondų. Eksponuoti taip pat įvairūs senoviniai indai ir prietaisai iš VU Chemijos fakulteto muziejaus, Chemikų studentų mokslinės draugijos narės I. Lebedytės pieštas T. Grotthusso mechanizmas, mokslininko portretas (Albinas Makūnaitis lino raizginys) iš T. Grotthusso fondo, medžiaga iš M. Čiurlienės, VU teatro režisieriaus Leono Ciunio asmeninių archyvų. Minėtina, jog 1979 m.

Apie T. Grotthussą žodį tarė prof. Libertas Klimka

gruodžio 29 d. VU teatre įvyko Juozo Marcinkevičiaus 3 dalių dramos „Keistuolių akademija“ premjera, kurios pagrindinis herojus Teodoras Grotovskis (akt. Juozas Kaminskas) yra T. Grotthusso prototipas.

Taip pat buvo parodytas archeologo Vytauto Urbanavičiaus 1972 m. sukurta dokumentinis filmas apie T. Grotthussą. Kino juostoje atspindi ne tik dokumentinę medžiagą, bet ir atkurtas Volto stulpo pagaminimo procesas bei elektrolizės reiškiny.

Prof. A. J. Krištopaičio nuomone, jeigu Nobelio premija būtų skiriama šimtmečiu anksčiau, tai T. Grotthussas būtų ją gavęs du kartus. Mokslininko, gamtos tyrinėtojo Theodoro Grotthusso idėjos buvo ir yra aktualios, nagrinėjamos, plėtojamos, apie jas rašoma nuo XIX a. pradžios iki šių dienų.

Snieguolė Misiūnienė

Paminėtas pirmojo bibliotekos direktoriaus Stasio Čepulio 100-metis. 2010 m. lapkričio 10 d. Lietuvos medicinos bibliotekoje (LMB) vyko pirmojo bibliotekos direktoriaus profesoriaus Stasio Čepulio 100-ųjų gimimo metinių minėjimas.

Profesorė habil.dr. Irena Balčiūnienė pristatė šiai progai išleistą knygą „Profesorius Stasys Čepulis“, kurioje surinkti profesoriaus mokinių, bendradarbių ir artimųjų prisiminimai, taip pat pateikta bibliotekos darbuotojos Danutės Malakauskienės parengta bibliografijos rodyklė. „Tikime, kad ši knyga – tai dar viena šviesos ir gerumo odė į Rekviem Profesorui Stasiui Čepuliui“, – pratarmėje rašo leidinio sudarytojai.

LMB direktorė Salvinija Kocienė prisiminė S. Čepulio darbo metus šioje bibliotekoje. 1944 metais Stasys Čepulis buvo paskirtas Valstybinės centrinės mokslinės medicinos bibliotekos (dab. Lietuvos medicinos biblioteka) direktoriumi. Savo pirmajame įsakyme jis taip apibūdina bibliotekos paskirtį: „organizaciniai metodiniai ir informaciniai bibliografinis centras visos Respublikos medicinos bibliotekoms. Taip pat aprūpina literatūra ir bibliografinėmis informacijomis Sveikatos apsaugos komisariato tarnautojus“. Nuo pirmųjų dienų medicininės literatūros komplektavimui buvo skiriamas ypatingas dėmesys. Fondo pagrindą sudarė Kauno medicinos instituto ir pavienių medikų dovanotos, taip pat gautos iš Maskvos centrinės mokslinės medicinos bibliotekos

Prof. Stasys Čepulis. Apie 1946 m.

mainių fondo knygos ir žurnalai. Darbai pagal atliekamas funkcijas 1946 metais buvo paskirstyti šioms skyriams: Skaityklai, Knygų saugojimo ir skolinimo, Abonemento ir ekspedicijos, Turto knygų saugojimo ir inventorizacijos, Knygriškiai, Bibliografijos, administracijos. Knygos ir žurnalai asmeniniam naudojimui buvo išduodami raštiškai pateikus prašymą ir tik su direktoriaus leidimu. „Visus Valstybinės Centrinės Mokslinės Medicinos Bibliotekos tarnautojus sveikinu Naujųjų 1946 metų proga ir linkiu, susipažinus bei pamėgus darbą bibliotekoje, sąžiningai eiti savo pareigas. Mediciniška knyga yra pamatas medicinos mokslo pažangai ir mūsų krašto žmonių sveikatingumui. Mokslinis medicinos bibliotekos darbas yra labai atsakingas ir rimtas, taigi, atlikdami sąžiningai savo pareigas, dedame pamatą po Sveikatos Apsaugos mūsų Respublikos rūmais“, – taip Medicinos bibliotekos svarbą ir darbo joje prasmingumą akcentavo direktorius S. Čepulis, jai vadovavęs iki 1946 metų lapkričio 22 dienos.

Informacijos skyriaus vedėja Regina Vaišvilienė pristatė literatūros ir nuotraukų parodą, kurioje eksponuojami ir profesoriaus darbų rankraščiai, tvarkingai sudėti atskiruose segtuvuose (iš ko galima spręsti, kad bibliotekinio darbo patirtis padėjo tvarkant savo mokslines publikacijas). Ekspozicijoje – pirmoji S. Čepulio knyga „Sveikata“ (1938), pasiskolinta iš Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių bibliotekos fondų. Tai tarsi trumpas įvairių ligų bei negalavimų žinynas, kuriame pateikiami patarimai, kaip juos gydyti, papildytas iliustracijomis. Knygelė išleista paties autoriaus, su jo įrašu: „Skiriu lietuviškam žodžiui“. Parodoje taip pat buvo galima pamatyti spaudai parengtos monografijos „Stomatologinių susirgimų sindromai ir simptomai“ rankraštį, kurį su palydimaisiais dokumentais leidyklai ir pirmaisiais tėvo medicininiais straipsniais bei kita medžiaga atnešė sūnus gydytojas Vytautas Čepulis.

Prisiminimais dalijosi gydytoja Jadvyga Pranckūnienė, daug metų bendravusi su profesoriumi konferencijose ir Sveikatos ministerijos organizuojamose išvykose. Ji

pabrėžė, kad tada ir ilgą laiką vėliau profesorius buvo ne tik stomatologijos specialistų rengimo ir tobulinimo, stomatologijos mokslo vadovas, bet ir centras, prie kurio šliejosi visa Lietuvos stomatologija ilgus metus. VU Onkologijos instituto gydytojas chirurgas V. Čepulis pasakojo, kad tėvas labai išgyveno dėl stomatologų prestižo, stengėsi stomatologiją pakelti iki visavertės, gerbiamos savarakiškos medicinos srities ir kasmet išleisti po vieną „Lietuvos stomatologijos darbų“ tomą. Susirinkusiems koncertavo solistas Danielius Sadauskas, gitaristas Jonas Gadiškauskas ir jo mokynys Žygimantas Žvynys. Taip pat buvo parodytas režisieriaus Gedimino Skvarnavičiaus 2000 metais sukurta dokumentinis filmas apie profesorių.

Per savo darbo metus S. Čepulis parašė ir išleido keliolika mokymo priemonių, pirmąjį lietuvišką chirurginės stomatologijos vadovėlį „Chirurginė stomatologija“ (1974), apie 200 mokslinių straipsnių stomatologijos klausimais. Tarp gausaus jo spausdintų mokslo darbų palikimo rasta ir dar nepublikuotų. Tai monografija „Stomatologinių susirgimų sindromai ir simptomai“. Profesorius Aleksandras Vileišis monografijos recenzijoje rašo: „Joje gerbiamas profesorius pateikia glaustas, bet išsamias žinias apie įvairių susirgimų etiologiją, patogenezę, kliniką, gydymą, baigtį, galimas komplikacijas. Toks leidinys labai reikalingas ne tik gydytojams stomatologams, bet ir kitų specialybių gydytojams“. Susipažinęs su šiuo darbu recenzentas atkreipė dėmesį, kad daug sindromų ir simptomų turi po kelis pavadinimus, todėl pasiūlė sinonimus surašyti rodyklėje; suvienodinti terminus, pirmenybę teikiant sindromui; įdėti daugiau iliustracijų; būtinai parašyti rodyklę; didinti spaudos lankų skaičių iki 4–4,5 autorių lankų. Taip pat siūlė šią monografiją išleisti atskira knyga anuomet spausdintoje leidinių serijoje „Gydytojo praktiko biblioteka“. „Tokio pobūdžio knyga, mano žiniomis, – teigia A. Vileišis, – pirmoji Tarybų Sąjungoje“. Autorius ištaisė pastebėtus trūkumus. Prof. S. Čepulio pareiškime dėl monografijos rankraščio recenzijos yra 1988 metų kovo 11 dieną prof. A. Vileišio pasirašytas sutikimas spausdinti: „Su gerb. prof. S. Čepulio pataisymais sutinku. Siūlau spausdinti.“ Tačiau jau parengta monografija taip ir liko neišspausdinta, o kitais metais balandžio 14 d. S. Čepulis mirė. Daugiau kaip prieš du dešimtmečius rašytame prašyme „Mokslo“ leidyklai spausdinti monografiją autorius mini, jog kolegą, sužinoję apie rengiamą tokio turinio leidinį, nuolat teiraujasi, kada jis bus išspausdintas.

Janina Valančiūtė

APSKRIČIŲ VIEŠOSIOS BIBLIOTEKOS Šiauliai

Paroda. P. Višinskio viešosios bibliotekos galerijoje 2010 m. lapkričio mėnesį atidaryta Slovakijos ambasados organizuota kilnojamoji

paroda „Aksominė revoliucija: Slovakija po 1989-ųjų“.

Parodoje eksponuota 14 įrėmintų nuotraukų, kuriose užfiksuoti pastarųjų 20-ies Slovakijos istorijos metų momentai – nuo pergalės prieš totalitarizmą, nuo Nepriklausomos Slovakijos paskelbimo, prisijungimo prie tarptautinių organizacijų, naujo politinio elito formavimosi iki humanitarinės pagalbos besivystančioms šalims ir krizės zonoms teikimo. Tai puikiai atspindi Slovakijos pasiekimai diplomatijoje ir tarptautiniuose santykiuose, o kartu ir ekonominis, kultūrinis šalies augimas. Daug dėmesio skiriama garsiams šio laikotarpio slovakams, kurių pasiekimai ir garsas mokslo, sporto, grafikos ir muzikos srityse peržengė šalies ribas.

Parodos atidaryme dalyvavo Slovakijos Respublikos nepaprastasis ir įgaliotasis ambasadorius Dušanas Krištofikas, Šiaulių miesto valdžios atstovai, miestiečiai, bibliotekos darbuotojai.

Susirinkusiuosius D. Krištofikas trumpai supažindino su savo šalimi atgavus nepriklausomybę. Įsitikinome, kad Slovakija išgyveno ne tik aksominę revoliuciją, bet ir aksominę krizę. Miesto meras Genadijus Mikšys padėkojo ambasadoriui už gražią iniciatyvą. Atgimimo istorijos metraštininkas Algirdas Kulikauskas kalbėjo apie mūsų istorijos ir Slovakijos istorijos sąsajas.

Bibliotekos direktorė Rūta Žirgulytė padėkojo D. Krištofikui už miestiečiams suteiktą galimybę susipažinti su Slovakijos Respublikos istorija.

Ambasadorius padovanojo bibliotekai knygų apie Slovakiją.

Danguolė Gaubienė

ŽINIOS IŠ MIESTŲ IR RAJONŲ Alytus

Fotodarbų paroda. Jurgio Kunčino viešojoje bibliotekoje buvo atidaryta fotomenininko Zenono Bulgakovo paroda „30 iš trijų milijonų“. Produktiviai kuriantis menininkas alytiškius savita paroda pradžiugina kasmet. Šįkart jis gilinosi į klasikinę temą – portretus. Įdomus sutapimas – ši autoriaus personalinė paroda jau 30-oji ir joje pateikta kaip tik 30 darbų.

Gausiai į parodą atidarymą susirinkę alytiškiai nuotraukose atpažino žinomus veidus – menininko žmonos Giedrės, režisieriaus Arvydo Kinderio, rašytojų Jaroslavo Melniko ir Antano A. Jonyno. Renginio lankytojus maloniai nustebino gyva nuotraukose užfiksuotų veidų išraiška, mažakalbio menininko taip aiškiai atveriamą vidinę jauseną.

Z. Bulgakovas jau yra išbandęs įvairius menus: muzikavimą, tapybą, fotografiją. Kiekvienoje srityje menininkas stengiasi išbandyti įvairias kryptis, daug eksperimentuoja. Tačiau jo darbai visada dvelkia meile gimtajam miestui ir jo žmonėms.

Žvarbų rudens vakarą renginio dalyviai namo neskubėjo. Jaukiai gėrėjosi fotomenu,